

Fornyings- og administrasjonsdepartementet
Postboks 8004 Dep
0030 OSLO

Deres ref
200701304-/HES

Vår ref
200804242-/JFS-1

Dato
25.09.2008

Felles elektronisk tjenesteyting i offentlig sektor - høring av arbeidsgrupperapport om felles arkitektur

Det vises til brev av 25.06.2008 fra Fornyings- og administrasjonsdepartementet (FAD) vedr. ovennevnte. Kunnskapsdepartementet (KD) har følgende tilbakemelding:

Generelt

Rapporten fra arbeidsgruppen gir et godt beslutningsgrunnlag for det videre arbeid. Arbeidsgruppen har lyktes i å fokusere på de vesentlige elementer i en felles IKT-arkitektur, og den har innenfor den tidsramme gruppen har hatt foretatt nødvendige avgrensninger. KD viser til at det arbeides aktivt i universitets- og høyskolesektoren med å etablere felles IKT-arkitekturprinsipper for å ta ut gevinster ved fellestjenester. Det er derfor et sterkt behov for raskt å få avklart spørsmål knyttet til en felles IKT-arkitektur for offentlig sektor.

Rapportens forslag bygger på en trelags-modell som er beskrevet i Stortingsmelding nr 17 (2006-2007) *Eit informasjonssamfunn for alle*. Verken stortingsmeldingen eller arbeidsgruppens rapport beskriver entydig hvorvidt de foreslåtte prinsipper og modeller først og fremst imøtekommer og adresserer behov i sektorer med sterke vertikale systemer, typisk innenfor en del etater som skatt og vei m.v. Etter KDs oppfatning er det viktig å utvikle en bevissthet om hvor tyngdepunktet i det felles arkitekturarbeidet skal ligge fremover. Store sektorer som utdanning og helse har andre behov enn etater med sterk vertikal integrasjon. Det er viktig å adressere heterogeniteten i ulike behov innenfor offentlig sektor som et hele. Videre vil vi peke på at det må utvikles en felles bevissthet om hvorvidt utviklingen innenfor IKT-arkitektur i offentlig sektor skal være inkrementell i sin orientering, dvs at man tar små

steg om gangen.

Kapittel 3 Prinsipper og retningslinjer for IKT-arkitektur

Rapporten foreslår åtte arkitekturprinsipper. KD er enig i disse prinsippene og foreslår at prinsippene bør gjøres til gjenstand for vurdering med tanke på evt revisjoner med jevne mellomrom, f.eks. hvert tredje til femte år. KD vil ellers spesielt påpeke:

Tjenesteorientering

Valg av tjenesteorientering er viktig for å sikre gjenbruk og deling av ressurser.

Interoperabilitet

Skal interoperabilitet få betydning innen rimelig tid, må det etableres samtrafikknav for et begrenset antall viktige tjenester.

Tilgjengelighet

Valg av tilgjengelighet som prinsipp er meget viktig for å sikre at tjenestene hensyntar behovene til brukere med nedsatt funksjonsevne.

Sikkerhet

Elektronisk ID er viktig. Det er behov for gode autentiserings- og autorisasjonsløsninger raskt. Det store og voksende omfanget av elektronisk informasjon i offentlig sektor gjør at det haster med å få på plass gode og fungerende løsninger for elektronisk ID. Universitets- og høyskolesektoren har selv et sterkt behov for elektronisk ID. Det er viktig å prioritere denne saken og å levere en løsning. Dette er viktig for å forbedre samhandling mellom systemer, og fordi universitets- og høyskolesektoren har store utfordringer med studenter og ansatte av utenlandsk opprinnelse. Det krever i dag ekstra innsats for å håndtere disse i en løsning for elektronisk ID. Effektive rutiner for tildeling av norske fødselsnummer og D-nummer er sentrale for å gi entydige ID-er.

Det er viktig at endringer i offentlige databaser er sporbare i forhold til revisjonskontroll.

Kapittel 4 Virksomhetsprosesser

I rapporten blir det trukket frem noen virksomhetsprosesser. Disse er trukket frem som eksempler på prosesser hvor felles IKT-tjenester og komponenter iflg rapporten "...kan ha særlig betydning for effektivitet og brukskvalitet for innbyggere og næringsliv". KD støtter at man legger verdikjeder til grunn for planleggingen av virksomhetsprosesser.

Identitetshåndtering er et viktig område å fokusere på også i en arkitektursammenheng. Nasjonale utdanningsmyndigheter har identitetsforvaltning som et prioritert område gjennom satsingen på felles elektronisk identitetsforvaltning

(FEIDE) i utdanningssektoren. Hensynet til forenkling for brukerne, tilrettelegging for tjenesteutvikling og ivaretagelse av informasjonssikkerhet er viktige forhold her.

Kapittel 5 Felleskomponenter og fellestjenester

Som nevnt under kommentarene til kapittel 3, er autentisering og autorisering helt essensielt. FEIDE-løsningen nevnt over har kommet lengst på autentisering. Noe er gjort på autorisering, og det arbeides videre med dette i utdanningssektoren.

FEIDE baserer seg på åpne standarder og er vel etablert i universitets- og høyskolesektoren. Nå rulles løsningen ut til et stort antall brukere også i grunn- og videregående skole. Det er derfor sterkt ønskelig at kommende fellesløsninger kan sameksistere med FEIDE-løsningen.

Universitets- og høyskolesektoren har til dels gode erfaringer med sentralisert drift. Sentral drift for offentlig sektor kan være hensiktsmessig for enkelte komponenter. Men generelt bør det siktes mot en konsolidering uten at det blir bare *en* løsning og *en* leverandør. Sentralisering ut over en viss størrelse gir nødvendigvis ikke bedre effektivitet. Alternative løsninger kan skape sunn konkurranse og bedre løsninger på sikt.

Kapittel 6 Styringsprinsipper

Den største utfordringen knyttet til implementering av en felles IKT-arkitektur i offentlig sektor er knyttet til prinsippene for finansiering og styring.

Realisering av en felles IKT-arkitektur for offentlig sektor krever at det allokeres budsjettmidler og utvikles en styringsmodell på tvers av departementsgrensene. Dette er også nødvendig for å sikre tilstrekkelig tempo i de omstillingene som må skje i offentlig sektor. Det er av avgjørende betydning at styringsmodellen har legitimitet og forankring i sentrale deler av offentlig forvaltning.

Det vil være behov for et overordnet styringsorgan som minimum kan treffe bindende beslutninger for sektoren når det gjelder definisjoner av metadata, mekanismer for samtrafikk og valg av autentiserings og autorisasjonsløsninger. Da vil det imidlertid bli stilt særlige kompetansekrav til dette styringsorganet, og strukturen må gis en mer inngående behandling enn hva som er tilfelle i denne rapporten.

KD støtter ikke den foreslåtte styringsmodellen som virker unødig komplisert. Valg av styringsmodell må derfor utredes nærmere. Et bidrag til både forenkling og sterkere styring kan være en styrking av DIFI gitt at de økte ressurser brukes til å bygge opp relevant kompetanse og utvikling / implementering av styringsmodeller.

Arbeidsgruppen foreslår i kapittel 6.9 at alle tildelingsbrev skal inneholde en fast adressering av overordnede målsettinger for offentlig IKT-arkitektur. KD viser til at bruken av slike fellesføringer i tildelingsbrev nylig er behandlet i regjeringen.

Arbeidet med IKT-arkitektur i utdanningssektoren er i en tidlig fase. KD ser dette arbeidet som et viktig virkemiddel for økt tjenesteorientering, bedre tjenesteutvikling og samhandling mellom mange aktører i sektoren. KD ser det som viktig å sikre at dette arbeidet foregår i pakt med det overordnede prinsipper for IKT-arkitektur i offentlig sektor, samtidig som det er nødvendig med prosesser nedenfra og opp for å sikre legitimitet og forankring på det utøvende nivå. Departementet vil holde departementsfellesskapet orientert om videre fremdrift.

Håndhevelse av arkitekturprinsipper, utvikling av budsjett- og styringsmodeller samt samarbeid på tvers av departementer og etater vil kreve en del ressurser. KD vil også peke på at oppfølgingen av arkitekturrapporten kommer til å kreve en del veiledning av virksomheter i flere sektorer. DIFI bør derfor få i oppgave å lage opplegg for veiledning i hvordan arkitekturprinsippene skal forstås og hvordan de best kan implementeres.

Rapporten omtaler i liten grad forholdet til kommunal sektor og private virksomheters rolle inn mot IKT-arkitektur. KD er av den oppfatning at det er viktig å ta opp disse relasjonene som et ledd i oppfølgingen av arkitekturrapporten.

Med hilsen

Jan Fredrik Schøyen (e.f.)
avdelingsdirektør

Terje Pedersen
seniorrådgiver